

Szwarc, Andrzej

"Doktryna polityczna liberalizmu arystokratycznego we Francji w latach 1814-1848", Barbara Sobolewska, Kraków 1977 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 70/1, 179

1979

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

zestawieniu nazwisk studentów oraz zawartych w nim danych stał się swoistym studium o dziejach Uniwersytetu, szerzej zaś, aby stanowił dogodny punkt wyjścia do badań nad inteligencją polską XIX stulecia.

A. B.

Barbara Sobolewska, *Doktryna polityczna liberalizmu arystokratycznego we Francji w latach 1814—1848*, Uniwersytet Jagielloński, Rozprawy habilitacyjne nr 13, Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1977, s. 215.

Autorka skupia uwagę na konserwatywno-umiarkowanym nurcie liberalizmu francuskiego, który uważa za dominujący we wskazanym okresie. Założeniem tym tłumaczy pominięcie takich myślicieli, jak Tocqueville czy Chateaubriand, omawia natomiast poglądy B. Constanta, Madame de Staël, F. Guizota i A. Thiersa. Jest to wynikiem głównej tezy książki, która kwestionuje popularny w dotychczasowej literaturze przedmiotu podział na doktrynerów i liberalów *tout court*.

Pierwsza część studium to „wprowadzenie do problematyki ustrojowej epoki”; scharakteryzowano tu instytucje polityczno-prawne ówczesnej Francji oraz omówiono stan świadomości jej społeczeństwa. Dopiero druga część jest wykładem liberalnych koncepcji politycznych. B. Sobolewska analizuje tu kolejno zagadnienia suwerenności i reprezentacji, proponowane ulepszenia, koncepcję roli państwa itp. W ostatnich rozdziałach zajmuje się liberalnym ujęciem społeczeństwa i opinii publicznej. Skrótowo jedynie wspomina się o praktycznych implikacjach przedstawionych w książce teorii; skądinąd część wstępna zawiera siłą rzeczy sporo materiału w tej kwestii.

Na podstawie źródłową składają się przeważnie pisma omawianych myślicieli, po części dostępne w nowoczesnych, krytycznych wydaniach.

A. S.

Wiesław Kozub, *Myśl polityczna Antoniego Zygmunta Helcla*, Uniwersytet Jagielloński, Rozprawy habilitacyjne nr 18, Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1978, s. 191.

Książka przedstawia poglądy znanego dziewiętnastowiecznego krakowskiego uczonego, historyka prawa i polityki. Koncepcje Helcla określa autor mianem „patriotycznego konserwatyzmu”. Opisując jego związki z kołami zachowawczego ziemiaństwa oraz próby czynnej działalności politycznej zgodnie z tytułem kładzie nacisk na teoretyczny dorobek Helcla, analizując pod tym kątem jego pisma. Inne wątki życiorysu postaci tytułowej pojawiają się rzadko i na marginesie podstawowego nurtu rozważań.

W latach czterdziestych XIX w. Helcel stojąc na gruncie legalizmu i lojalności Polaków z Galicji wobec monarchii Habsburgów głosił konieczność pewnej demokratyzacji tego państwa. Autonomia — o której pisał na długo przed jej urzeczywistnieniem — była dlań alternatywą niebezpiecznych dla narodu polskiego poczynań germanizacyjnych w Prusach i tendencji panslawistycznych w Rosji.

Bazę źródłową uzupełniają rękopisy z archiwów i bibliotek Krakowa, Warszawy, Poznania i Wrocławia; z druków należy wymienić publicystykę współczesną oraz pamiętniki. Aneks przynosi kilka listów Helcla, przeważnie do tej pory nie publikowanych.

A. S.